

Maurice Kok: 'Als we werkelijk minder afhankelijk willen worden van chemie, dan moeten we biologische middelen de kans geven om hun waarde te bewijzen. Zonder die middelen ontbreekt een belangrijk stuk van de puzzel.'

Houdt regelgeving vergroening tegen op sportvelden en golfbanen?

De sport- en golfsector werkt al jaren aan verduurzaming. Het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen staat daarbij onder druk en alternatieven krijgen steeds meer aandacht. Toch zorgt de huidige regelgeving er volgens Maurice Kok voor dat juist de inzet van biologische middelen wordt bemoeilijkt. Daarmee dreigt een ontwikkeling die bedoeld is om sportvelden en golfbanen verder te vergroenen volgens hem deels vast te lopen.

Auteur: Wijnand Meijboom

'Biologische middelen kunnen een belangrijke rol spelen bij het verminderen van chemiegebruik', zegt Kok. 'Maar dan moeten ze wel op de juiste manier kunnen worden ingezet.' Sinds november 2017 geldt buiten de land- en tuinbouw een verbod op het professionele gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Voor sportvelden en golfbanen geldt daarbij het principe 'nee, tenzij'. Alleen onder strikte voorwaarden zijn uitzonderingen mogelijk. De regels zijn vastgelegd in de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rbg), die in 2024 opnieuw werd aangepast. Vooral op het gebied van ziektebeheersing op golfbanen hebben die wijzigingen volgens Kok grote gevolgen gehad.

Zo zijn de mogelijkheden om schimmelziekten, zoals dollarspot en sneeuwschimmel, te beheersen verder ingeperkt. Tegen dollarspot

zijn nog slechts twee toepassingen toegestaan en tegen sneeuwschimmel één toepassing. Bovendien geldt daarbij dat eerst sprake moet zijn van een bepaalde schadedrempel voordat ingrijpen mogelijk is. Volgens Kok zit daar precies het probleem. Biologische middelen werken namelijk fundamenteel anders dan veel chemische middelen. 'Biologische middelen moeten doorgaans preventief worden ingezet', legt hij uit. 'Je gebruikt ze voordat de ziekte aanwezig is, om de druk laag te houden. Als je moet wachten totdat de aantasting zichtbaar wordt, ben je eigenlijk al te laat.'

De huidige regelgeving maakt geen onderscheid tussen chemische middelen, biologische middelen, laag-risicostoffen en basisstoffen. Ze vallen allemaal onder dezelfde beperkingen. 'De beperking geldt voor alle geregistreerde gewasbeschermingsmiddelen', zegt Kok.

‘Als de druk eenmaal hoog is, grijpt men eerder naar een sterk chemisch middel. Dat is precies het tegenovergestelde van wat de sector eigenlijk wil bereiken’

cultuurtechnische maatregelen horen biologische middelen eigenlijk thuis in de gereedschapskist van duurzaam baanbeheer. Door de huidige regelgeving ontbreekt dat puzzelstukje.’ Hij wijst daarbij op de ontwikkeling van Integrated Crop Management (ICM), een aanpak die in de landbouw, tuinbouw en sier-teelt steeds belangrijker wordt. Daar worden biologische middelen juist actief ingezet om de afhankelijkheid van chemische middelen te verminderen. ‘In andere sectoren worden biologische oplossingen volop geïntegreerd in duurzame teeltsystemen. Op golfbanen en sportvelden is die ruimte er nauwelijks.’

Rendabele businesscase

Volgens Kok zijn er inmiddels voldoende aanwijzingen dat biologische strategieën kunnen werken. Syngenta deed de afgelopen jaren onderzoek naar combinaties van onder meer biofungiciden, biostimulanten en wetting agents. Die proeven lieten volgens hem positieve resultaten zien tegen droogtestress en dollarspot. Het probleem is echter dat dergelijke strategieën vaak meerdere preventieve toepassingen vereisen. ‘We hebben goede resultaten gezien, maar je kunt zo’n programma niet in de praktijk uitrollen als de regelgeving dat niet toestaat.’ Dit heeft niet alleen gevolgen voor gebruikers, maar ook voor leveranciers en fabrikanten. Het ontwikkelen en registreren van nieuwe biologische middelen kost veel geld. Volgens Kok wordt het steeds moeilijker om die investering terug te verdienen wanneer de toepassingsmogelijkheden beperkt blijven. ‘Met één of twee toepassingen op een green kan geen enkel bedrijf een rendabele businesscase maken om nieuwe middelen te introduceren.’ Dit geldt volgens hem ook voor reeds toegelaten producten. Als een middel volgens het etiket meerdere keren gebruikt mag worden, maar de regelgeving feitelijk slechts één of twee toepassingen toestaat, blijft het potentieel onbenut. Het risico is volgens Kok dat bedrijven uiteindelijk minder

bereid zijn om specifiek voor de Nederlandse markt nieuwe registraties aan te vragen. Opvallend genoeg staan technologische ontwikkelingen juist niet stil. Steeds meer sportvelden en golfbanen maken gebruik van innovatieve spuittechnieken. Denk daarbij aan spot spraying, waarbij uitsluitend het aanwezige onkruid wordt behandeld, of aan systemen die met camera’s en sensoren probleemlocaties herkennen. Daardoor wordt veel minder middel gebruikt en neemt de kans op emissie verder af. ‘Met moderne technieken kun je heel gericht werken en enorme reducties realiseren’, zegt Kok. ‘De technologie ontwikkelt zich snel, terwijl de ruimte om daarvan gebruik te maken juist kleiner wordt.’ Voor clubs en golfbanen met voldoende budget bieden dergelijke systemen kansen, al vraagt dat wel om investeringen in machines en kennis. Matthew Geerlings, verkoopadviseur bij mechanisatiebedrijf, kan zich vinden in het betoog van Maurice Kok en hoort ook zelf van greenkeepers dat de toegestane middelen niet toereikend zijn. De Hogervorst spotsprayer zorgt er wel voor dat heel locatiegericht gewerkt kan worden waardoor de middelen die nog toegestaan zijn, efficiënt ingezet kunnen worden. ‘Wij hopen dat deze machine in de toekomst ook vaker gebruikt gaat worden om te bemesten, want dat gebeurt nog maar mondjesmaat. Wij kunnen dan eerst met drones in kaart brengen welke plekken iets nodig hebben, zodat je heel pleksgewijs te werk kan gaan.’

Positieve ontwikkelingen

Kok ziet ook positieve ontwikkelingen. Volgens hem wordt er binnen de Golfalliantie steeds vaker gesproken met leveranciers en andere deskundigen over de toekomst van duurzaam terreinbeheer. ‘Er is steeds meer erkenning dat sommige besluiten uit het verleden niet op alle punten bijdragen aan verdere verduurzaming.’ Tegelijkertijd begrijpt hij dat een aanpassing van regelgeving niet eenvoudig is. De wens om

‘Daardoor verdwijnt juist de mogelijkheid om preventief te werken met biologische oplossingen.’ Volgens hem leidt dat in de praktijk tot een ongewenst effect. Zodra ziekte- of schimmeldruk zichtbaar wordt, kiezen beheerders logischerwijs voor het middel dat op dat moment de grootste kans op succes biedt. ‘Als de druk eenmaal hoog is, grijpt men eerder naar een sterk chemisch middel. Dat is precies het tegenovergestelde van wat de sector eigenlijk wil bereiken.’

Binnen duurzaam terreinbeheer wordt steeds vaker gewerkt volgens geïntegreerde strategieën. Daarbij worden cultuurtechnische maatregelen gecombineerd met verschillende hulpmiddelen om ziekten, plagen en onkruiden zoveel mogelijk te voorkomen. Volgens Kok zouden biologische middelen daarin een belangrijke schakel moeten vormen. ‘Naast

‘In andere sectoren worden biologische oplossingen volop geïntegreerd in duurzame teeltsystemen. Op golfbanen en sportvelden is die ruimte er nauwelijks’

chemische middelen verder uit te faseren blijft binnen de sector aanwezig. Volgens Kok is het dan wel noodzakelijk dat er voldoende alternatieven beschikbaar komen. ‘Je kunt chemie uitfasen, maar dan moet er wel een werkbaar alternatief zijn. Ziekten, plagen en onkruiden verdwijnen niet vanzelf.’ Louise Bienfait reageert: ‘Wij zien in Europa een duidelijke ontwikkeling richting strengere beperkingen op het gebruik van synthetische gewasbeschermingsmiddelen op golfbanen, waarbij Nederland met de huidige tijdelijke uitzonderingsregeling slechts zeer beperkt gebruik toestaat. Vanuit het Duurzaamheidsconvenant werkt de Golfalliantie aan het verder terugdringen van de afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen door in te zetten op ziektepreventie en duurzaam beheer. Tegelijkertijd is het belangrijk dat regelgeving ruimte biedt voor effectieve en aantoonbaar laag-risico alternatieven, waaronder biologische bestrijdingsmiddelen, zodat golfbanen deze transitie naar een duurzamer beheer op een verantwoorde en haalbare manier kunnen realiseren.’

Slimmer gebruik

Kok benadrukt dat zijn pleidooi niet draait om méér gewasbeschermingsmiddelen, maar juist om slimmer gebruik ervan. ‘Biologische middelen zijn onderdeel van de verduurzaming. Als we die preventief kunnen inzetten, voorkomt dat vaak dat later zwaardere correcties nodig zijn.’ Volgens hem ligt de oplossing daarom in een aanpassing van de huidige ministeriële regeling, waardoor biologische middelen meer

ruimte krijgen binnen duurzame beheerstrategieën. ‘Als we werkelijk minder afhankelijk willen worden van chemie, dan moeten we biologische middelen de kans geven om hun waarde te bewijzen. Zonder die middelen ontbreekt een belangrijk stuk van de puzzel.’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!